

چرا امکان حذف تمام یارانه‌های پنهان در اقتصاد ایران وجود ندارد؟

معمای یارانه پنهان

کارشناسان پیشنهاد می‌کنند به جای حذف کامل یارانه‌ها، واقعی‌سازی قیمت‌ها همراه با باز توزیع منابع به صورت نقدی برای اقشار کم‌درآمد انجام شود

گروه اقتصادی: در حال حاضر دولت با کسری بودجه بالا

مواجه است و مسؤولان دولتی معتقدند یارانه پنهان باید در اقتصاد کشور اصلاح شود تا هزینه‌های تحمیلی به دولت نیز تعدیل شود. یکی از این یارانه‌ها، یارانه ارزی برای کالاهای اساسی است که هم‌اکنون با ۲۸۵۰۰ تومان تخصیص می‌یابد همچنین یارانه انرژی در قالب بنزین و سایر حامل‌های انرژی تخصیص پیدا می‌کند. به همین دلیل برخی از این یارانه‌ها فعلا قابل تغییر نیست چون می‌تواند تورم بالایی را بر سفره‌های مردم تحمیل کند. بنابراین اقتصاد ایران برای عبور از این چالش‌ها نیازمند اصلاحات تدریجی و بازتوزیع عادلانه منابع است. واقعی‌سازی قیمت‌ها با حمایت از اقشار کم‌درآمد، تقویت نظام مالیاتی برای کاهش وابستگی به نفت و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های انرژی می‌تواند به بهینه‌سازی مصرف و کاهش فشار اقتصادی بر خانوارها کمک کند.

در واقع در ساختار اقتصادی ایران، نرخ ارز نه‌تنها نقش تعیین‌کننده‌ای در تنظیم انتظارات تورمی دارد، بلکه ابزاری برای تراز کردن بودجه دولت نیز محسوب می‌شود. بر خلاف تصور رایج، مساله اصلی اقتصاد ایران نه پرداخت یارانه، بلکه اخذ مالیات پنهان از مردم است. کاهش ارزش پول ملی، افزایش قیمت کالاها و نرخ‌های غیرشفاف مالیاتی، همگی نشان می‌دهند خانوارها در حال پرداخت هزینه‌های پنهانی هستند، در حالی که تصور عمومی بر دریافت یارانه متمرکز شده است.

سیاست‌های اقتصادی کشور بارها بر پایه این ایده بنا شده که قیمت‌ها آزاد شوند و یارانه پرداخت شود. این سیاست که امروزه نیز در بسته‌های پیشنهادی افزایش قیمت انرژی دیده می‌شود، فرض می‌کند که دولت با بالا بردن قیمت حامل‌های انرژی، منابع مالی جدیدی کسب می‌کند تا آن را در قالب یارانه نقدی یا کالابرگ به مردم بازگرداند اما آنچه اغلب نادیده گرفته می‌شود، اثرات تورمی ناشی از این افزایش قیمت‌ها است. برای مثال، اگر خانواری ۴ نفره مبلغ ۲۰ میلیون تومان یارانه دریافت کند، باید محاسبه کرد که در پی افزایش قیمت انرژی، چند میلیون تومان از این مبلغ بر اثر تورم از دست خواهد رفت. تجربه حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی در سال ۱۴۰۱ نشان داد این سیاست تنها قیمت چند کالا را تحت تأثیر قرار نداد، بلکه بر تمام زنجیره تأمین و سبد خانوار اثر گذاشت. به عنوان نمونه، قیمت گوشت قرمز از ۱۰۰ هزار تومان به بیش

از ۵۰۰ هزار تومان رسید، در حالی که یارانه پرداختی حتی قدرت خرید یک کیلو گوشت را جبران نمی‌کرد.

یکی از ادعاهای مطرح‌شده توسط برخی مقامات این است که قیمت پایین انرژی در ایران، دلیل اصلی قاچاق و مصرف بی‌رویه است اما برای بررسی دقیق‌تر، باید هزینه خدمات حمل‌ونقل را با کشورهای دیگر مقایسه کرد، نه صرفاً قیمت خام بنزین. بررسی‌ها نشان می‌دهد هزینه حمل‌ونقل در ایران به ازای هر کیلومتر ۸۵ سنت است، در حالی که در بسیاری از کشورهای منطقه این رقم ۸۳ سنت است؛ یعنی برخلاف تصور رایج، هزینه حمل‌ونقل در ایران ارزان‌تر نیست، بلکه حتی گران‌تر است. علاوه بر این، بیش از ۴۰ درصد مصرف سوخت در ایران مربوط به خودروهای غیرسواری است، بنابراین افزایش قیمت سوخت مستقیماً هزینه‌های حمل‌ونقل و بهای تمام‌شده کالاها را بالا خواهد برد.

برخی معتقدند افزایش قیمت حامل‌های انرژی موجب افزایش بهره‌وری خواهد شد درحالی‌که اگر قیمت گاز بالا برود، گازهای فلر جمع‌آوری خواهند شد اما تجربه‌های پیشین نشان داده افزایش قیمت به‌تنهایی منجر به بهبود بهره‌وری نمی‌شود. بهره‌وری زمانی افزایش می‌یابد که دولت پروژه‌های توسعه‌ای تعریف کند، تسهیلات مالی ارائه دهد و قیمت‌گذاری خرید تضمینی را از پیش تعیین کند. بدون این اقدامات، افزایش قیمت تنها فشار بیشتری بر مصرف‌کنندگان وارد خواهد کرد.

■ **واقعیت یارانه‌های پنهان**

یارانه‌های پنهان به تفاوت بین قیمت واقعی انرژی و سایر کالاها با نرخ یارانه‌ای ارائه‌شده در داخل کشور گفته می‌شود. در ایران، بخش عمده این یارانه‌ها به سوخت، برق و سایر منابع انرژی اختصاص دارد و به صورت غیرمستقیم از طریق کاهش درآمدهای بالقوه دولت یا افزایش هزینه‌های تولید تأمین می‌شود. طبق گزارش‌های بین‌المللی، ایران سال گذشته حدود ۱۲۷ میلیارد دلار یارانه انرژی پرداخت کرده که ۳۷ درصد تولید ناخالص داخلی را شامل می‌شود؛ عددی که فشار سنگینی بر اقتصاد وارد کرده است.

این سیاست اقتصادی علاوه بر چالش‌های مالی، پیامدهای اجتماعی مهمی نیز دارد. مصرف بالای انرژی در کشور، ناشی از قیمت‌گذاری غیرواقعی، باعث شده ایران یکی از بالاترین

گزارش میدانی «وطن امروز» از آخرین وضعیت قیمت حبوبات

کالای لوکسی به نام لوبیا چیتی!

مشاهدات حاکی از این است دلایلی نظیر تغییر نحوه محاسبه ارز وارداتی، صادرات بی‌رویه، سرمازدگی محصولات و نبود نظارت کافی، موجب شده بازار حبوبات بویژه لوبیا چیتی، شاهد افزایش قیمت سرسام آور ۷۰درصدی در کمتر از ۲ ماه باشد

این تغییرات باعث شده‌است قیمت محصولاتی مانند لوبیا چیتی، افزایشی فراطز از حد انتظار را تجربه کنند.

همچنین به نظر می‌رسد نظارت کافی بر قیمت‌گذاری در بازار حبوبات وجود ندارد و این بازار به‌صورت غیرقابل کنترل رها شده است. حتی شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد برخی افراد به احتکار لوبیا چیتی روی آورده‌اند. این موضوع وضعیت را برای مصرف‌کنندگان وخیم‌تر کرده و باعث شده است خرید این محصولات برای بسیاری از خانوارها دشوار شود.

بررسی‌های میدانی در بازارهای عمده‌فروشی مانند میدان‌های مولوی و گمرک نشان می‌دهد این افزایش قیمت‌ها، نگرانی زیادی در میان خانوارها ایجاد کرده است. فروشندگان نیز با کاهش توان خرید مشتریان مواجه شده‌اند. یکی از فروشندگان عمده در بازار مولوی تهران در گفت‌وگو با «وطن امروز» اظهار داشت: «در عرض کمتر از ۲ ماه، قیمت لوبیا چیتی ۲ برابر شده است. این موضوع باعث شده بسیاری از مشتریان سراغ جایگزین‌های ارزان‌تر بزنند یا خرید خود را کاهش دهند».

یکی از مصرف‌کنندگان در این زمینه اظهار داشت: «در شرایطی که قیمت گوشت قرمز بالا رفته است، حبوبات به عنوان جایگزینی برای تأمین پروتئین مورد استفاده قرار می‌گیرند اما وقتی خود این محصولات نیز گران می‌شوند، دولت باید حداقل جایگزین مناسبی برای آنها در نظر بگیرد». لازم به توضیح است وزارت جهاد کشاورزی اسفندماه سال گذشته اعلام کرد به منظور تنظیم بازار داخلی، صادرات سبزمینتی و انواع حبوبات از جمله لوبیا برای مدت ۲ ماه متوقف شده‌است اما به‌نظر می‌رسد این ممنوعیت هنوز تأثیری بر کاهش قیمت‌ها در بازار نداشته است.

■ **آینده بازار حبوبات در صورت بازگشایی صادرات**

عمده‌فروشان و بنکداران در میدان مولوی درباره اینکه اگر مسیر صادرات این محصولات دوباره باز شود،

چه اتفاقی در بازار رخ خواهد داد،

به «وطن امروز»

گفتند: «اگر صادرات این محصولات دوباره آزاد شود، شاهد افزایش بیشتر قیمت‌ها در بازار داخلی خواهیم بود».

■ **لزوم حمایت از اقشار ضعیف در مواجهه با تورم**

مجتبی یوسفی، عضو کمیسیون عمران و هیات‌رئیس مجلس شورای اسلامی، درباره این موضوع بر لزوم حمایت از معیشت اقشار ضعیف جامعه در برابر تورم و افزایش قیمت کالاهای اساسی تأکید کرد و به «وطن امروز» گفت: برای بهبود وضعیت اقتصادی خانوارها، باید ساختار اقتصادی کشور به‌گونه‌ای اصلاح شود که بیشتر به نفع اقشار آسیب‌پذیر و بخش‌های مولد مانند کشاورزی باشد، به جای اینکه تنها هزینه‌های جاری افزایش پیدا کند. یوسفی با اشاره به مشکلاتی که اقشار ضعیف و متوسط جامعه در مواجهه با تورم روزه‌انه تجربه می‌کنند، گفت: «افزایش قیمت مسکن و کالاهای اساسی مانند حبوبات، فشار شدیدی بر زندگی روزمره مردم وارد کرده است». وی افزود نمایندگان مجلس و هیات رئیس، به همراهی دولت در ارائه راهکارهایی برای کاهش هزینه‌های خانوارها تأکید دارند. این راهکارها شامل تخصیص کالابرگ‌های حمایتی برای کمک به خانوارها در خرید کالاهای اساسی است.

وی توضیح داد: منابع مالی پیش‌بینی‌شده برای این کالابرگ‌ها باید به صورت مستمر ادامه یابد تا با افزایش قیمت کالاهایی مانند حبوبات، این محصولات از سبد خرید خانواده‌ها حذف نشوند. یوسفی ادامه داد: مجلس آماده است در ارائه لایحه‌های اضطراری برای کاهش تورم و جلوگیری از کاهش ارزش پول ملی و افزایش قیمت ارز به دولت کمک کند. وی افزود که توجه به شرایط زندگی اقشار مختلف جامعه، از جمله بازتنسنگان، معلمان و کارگران، در دستور کار کمیسیون‌های تخصصی مجلس قرار دارد.

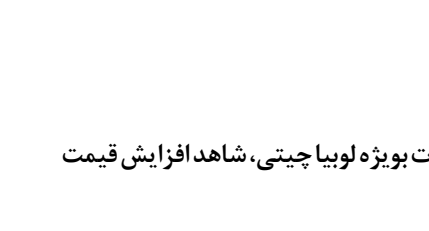
یوسفی تأکید کرد: اصلاح ساختار اقتصادی کشور و توجه ویژه به اقشار آسیب‌پذیر جامعه باید در اولویت برنامه‌ریزی‌های دولت و مجلس قرار گیرد. با برنامه‌ریزی دقیق و اجرای سیاست‌های مؤثرتر، می‌توان مشکلات اقتصادی

کشور را

تحقق این موضوع، ابتدا باید فرض کرد مردم توان خرید حامل‌های انرژی با قیمت‌های منطقی‌ای را دارند، در حالی که چنین شرایطی بدون افزایش قدرت خرید مردم عملاً امکان‌پذیر نیست.

یکی از نکاتی که در تحلیل یارانه پنهان کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد، نقش تضعیف ارزش پول ملی در شکل‌گیری تفاوت قیمت حامل‌های انرژی میان ایران و کشورهای منطقه است. در واقع، اگر نرخ حامل‌های انرژی در ایران افزایش یابد اما از کاهش ارزش ریال جلوگیری نشود، باز هم این شکاف قیمتی ایجاد خواهد شد. فرض کنیم دولت ناگهان نرخ هر لیتر بنزین را به ۴۰ هزار تومان افزایش دهد. بدیهی است این تغییر موجب جهش قیمت‌ها و افزایش سریع تورم می‌شود که در حال حاضر حدود ۲۳ درصد برآورد شده است اما حتی اگر این افزایش ناگهانی منجر به جهش تورم نشود و نرخ بنزین و سایر حامل‌های انرژی ثابت بماند، پس از ۳ سال، قیمت این حامل‌ها در ایران دوباره به نصف کشورهای منطقه کاهش خواهد یافت.

در چنین شرایطی، دولت‌ها ممکن است ادعا کنند یارانه پنهان به مردم پرداخت می‌شود اما در حقیقت این یارانه صرفاً ناشی از کاهش ارزش پول ملی و نوسانات اقتصادی است و به صورت مستقیم و ملموس قابل ردگیری نیست. بنابراین اصلاح سیاست‌های انرژی باید هم‌زمان با مدیریت نرخ تورم و تثبیت ارزش پول ملی انجام شود، در غیر این صورت افزایش قیمت حامل‌های انرژی صرفاً فشار بیشتری به مصرف‌کنندگان وارد خواهد کرد بدون اینکه واقعا منجر به اصلاح اقتصادی پایدار شود. اقتصاد ایران برای عبور از این چالش، نیازمند یک تغییر ساختاری است. اصلاح تدریجی یارانه‌های پنهان، کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی و مدیریت منابع به صورت هوشمندانه می‌تواند به رشد اقتصادی پایدار کمک کند. نادیده گرفتن این مساله، تنها بحران‌های اقتصادی و اجتماعی را عمیق‌تر خواهد کرد.

کاهش داد و فشارهای اقتصادی بر اقشار ضعیف را کمتر کرد. وی در پایان گفت: مجلس و دولت در همکاری نزدیک باهم در تلاشند با ایجاد سبدهای حمایتی و اصلاح ساختارهای اقتصادی، معیشت مردم را بهبود بخشند و از تأثیرات منفی تورم بر اقشار ضعیف جامعه بکاهند. این اقدامات می‌تواند به کاهش فشارهای اقتصادی و افزایش رفاه عمومی کمک کند.

به گزارش «وطن امروز»، قیمت لوبیا چیتی این روزها در بازار در حالی افزایش یافته است که سایر اقلام حبوبات در همین مدت بدون تغییر یا بسیار کمتر را ثبت کرده‌اند. به‌عنوان مثال، لوبیا قرمز همچنان با قیمت ۲۷۰ هزار تومان، لوبیا سفید با ۲۲۰ هزار تومان، ماش با ۹۰ هزار تومان و لویه با ۲۵۰ هزار تومان به فروش می‌رسند. این ثبت قیمت در سایر حبوبات نشان می‌دهد افزایش قیمت لوبیا چیتی در بازار حبوبات یک پدیده منحصر به فرد و غیرطبیعی است.

■ **رشد شگفت‌انگیز قیمت لوبیا چیتی**

افزایش بیش از ۳۰۰ درصدی یک محصول در بازه زمانی کمتر از ۲ ماه موجب شده لوبیا چیتی نه‌تنها از سایر حبوبات پیشی بگیرد، بلکه به یک کالای لوکس در سبد غذایی خانوارهای متوسط و کم‌درآمد تبدیل شود. این وضعیت برای بسیاری از خانواده‌ها که قبلاً از این محصول به دلیل ارزش غذایی بالا و قیمت معقول استفاده می‌کردند، چالش‌برانگیز شده است.

در فروشگاه‌ها مشاهده می‌شود مصرف‌کنندگان به دلیل افزایش قیمت لوبیا چیتی، الگوی خرید خود را تغییر داده‌اند. بسیاری از مشتریانی که قبلاً به دلیل طعم مطلوب و زمان پخت کوتاه، لوبیا چیتی را ترجیح می‌دادند، اکنون سراغ گزینه‌های ارزان‌تر مانند لوبیا قرمز رفته‌اند. قیمت لوبیا قرمز نصف لوبیا چیتی است و در برخی غذاها می‌تواند جایگزین آن شود. فروشندگان نیز تأیید می‌کنند که تقاضا برای لوبیا قرمز در سفید در هفته‌های اخیر افزایش یافته، در حالی که فروش لوبیا چیتی کاهش قابل توجهی داشته است. این تغییرات در سبد خرید خانوارها نشان‌دهنده فشار اقتصادی شدیدی است که بر معیشت مردم تأثیر گذاشته است. بسیاری از خانواده‌ها که قبلاً حبوبات را به‌عنوان جایگزین ارزان‌تر پروتئین‌های حیوانی مصرف می‌کردند، اکنون حتی در خرید منابع گیاهی پروتئینی نیز با محدودیت مواجه شده‌اند. این موضوع نه‌تنها بر تنوع غذایی آنها تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند به مرور زمان بر سلامت عمومی جامعه نیز تأثیر منفی داشته باشد.

یکشنبه ۷ اردیبهشت ۱۴۰۴
وطن‌امروز | شماره ۴۳۰۱

اقتصادی

اخبار

ابلاغ وام جدید ودیعه مسکن

با افزایش سقف تسهیلات

بانک مرکزی افزایش سقف کلی تسهیلات ودیعه مسکن از ۸۰ به ۲۰۰ همت را به ۲۰ بانک عامل ابلاغ کرد. سقف فردی تسهیلات نیز افزایش یافت؛ در تهران به ۲.۷۵ میلیارد ریال، مراکز استان‌ها ۲.۱ میلیارد ریال، سایر شهرها ۱.۴ میلیارد ریال، و روستاها ۵۵۰ میلیون ریال. این اقدام در راستای حمایت از مستاجران و اجرای ماده ۹ قانون ساماندهی بازار مسکن انجام شده و معرفی متقاضیان همچنان از طریق سامانه وزارت راه و شهرسازی انجام خواهد شد.

■ ■ ■

کاهش قیمت دلار به ۷۹ هزار تومان

در بازار ارز

معاملات بازار ارز تهران دیروز با کاهش قیمت‌ها آغاز شد و دلار به ۷۹ هزار تومان رسید. کاهش تقاضا در خیابان فردوسی و فضای آرام بازار، از دلایل اصلی افت قیمت دلار بود. تور نیز به نرخ ۷۹ هزار و ۶۰ تومان معامله شد.

کارشناسان علت اصلی کاهش قیمت را اخبار مثبت از مذاکرات هسته‌ای میان ایران و آمریکا می‌دانند که باعث کاهش فشار روانی و تقاضای سفته‌بازی شده است. در صورت ادامه این روند و کنترل بازار، احتمال ثبات قیمتی در روزهای آینده وجود دارد.

■ ■ ■

تکذیب خرید و فروش گسترده

کارت سوخت

سخنگوی صنف جایگاه‌داران اعلام کرد خرید و فروش گسترده کارت سوخت صحت ندارد با این حال برخی افراد کارت خود را به دیگران می‌دهند که برای جایگاه‌ها مشکلاتی ایجاد کرده است. رضا نواز بر لزوم اطلاع‌رسانی شفاف و برخورد با تبلیغات فروش کارت سوخت در فضای مجازی تأکید کرد و از مردم خواست کارت‌های خود را حفظ و مراقبت کنند.

■ ■ ■

مصرف سرانه لبنیات در ایران

پایین‌تر از میانگین جهانی

سخنگوی انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی ایران اعلام کرد مصرف سرانه لبنیات در کشور معادل یک‌چهارم میانگین جهانی است که به دلیل توان مالی پایین مردم، بخشی از تولیدات به صادرات اختصاص داده شده است. محمد فرید گفت: صادرات لبنیات ایران در ۱۱ ماهه سال ۱۴۰۲ نسبت به مدت مشابه سال قبل، از نظر ارزشی ۴۳ درصد و از نظر وزنی ۱۹ درصد رشد داشته است. همچنین صنعت لبنیات با چالش‌هایی مانند تعطیلی واحدهای کوچک و متوسط، ضعف شبکه توزیع و سود پایین مواجه است. برای رفع این مشکلات، سیاست‌های حمایتی و ترویجی از مصرف داخلی ضروری است.

■ ■ ■

افزایش نرخ سود بین‌بانکی

به ۲۳،۹۸ درصد

نرخ سود بین‌بانکی در هفته منتهی به ۳ اردیبهشت ۱۴۰۴ به ۲۳.۹۸ درصد افزایش یافت. این سیاست بانک مرکزی با هدف کنترل تورم و کاهش رشد نقدینگی اتخاذ شده است. افزایش نرخ سود بین‌بانکی می‌تواند موجب افزایش سود سپرده‌ها، کاهش تقاضای وام و تمایل به سرمایه‌گذاری در ابزارهای مالی با سود ثابت شود. با این حال، فشار بر تولید و سرمایه‌گذاری در بلندمدت از چالش‌های احتمالی این سیاست خواهد بود. ایجاد تعادل میان کنترل تورم و حفظ رونق اقتصادی ضروری است.

■ ■ ■

تحویل ۵۶ هزار قطعه زمین

به متقاضیان طرح جوانی جمعیت

مدیر توسعه سامانه تم وزارت راه اعلام کرد تاکنون ۵۶ هزار و ۷۴۶ واحد زمین به متقاضیان واجد شرایط طرح جوانی جمعیت اختصاص یافته است. معین عبدالمحمدی همچنین از پیشرفت نهضت ملی مسکن خبر داد و اظهار داشت عملیات اجرایی ۵۵۹ هزار واحد آغاز شده و برای ۹۵۸ هزار واحد درخواست تسهیلات به بانک‌ها معرفی شده است. تعداد ثبت‌نامی‌های این طرح تاکنون ۶.۷ میلیون نفر بوده که ۴.۷ میلیون نفر واجد شرایط شناخته شده‌اند.

■ ■ ■

افزایش مصرف برق در پی گرمای

زود هنگام

مدیرعامل شرکت مدیریت شبکه برق ایران اعلام کرد به دلیل افزایش دمای هوا و خشکسالی، مصرف برق به صورت فزاینده‌ای در حال رشد است. به ازای هر درجه افزایش دما، تقاضای برق در بهار ۱۲۰۰ مگاوات و در تابستان ۱۸۰۰ مگاوات افزایش می‌یابد. اردشیر مذکوری تأکید کرد کاهش ذخایر نیروگاه‌های برق آبی و نیاز به توسعه نیروگاه‌های حرارتی و تجدیدپذیر از چالش‌های مهم است. همچنین برنامه‌هایی شامل ۱۴ مگا پروژه و ۳۶ بسته مدیریت مصرف برای کنترل وضعیت شبکه برق اجرا می‌شود. همکاری صنایع و تأمین ظرفیت نیروگاهی جدید برای کاهش ناترازی برق ضروری است.

■ ■ ■

۹۶درصد کارگران ایران دارای

قرارداد موقت هستند

رئیس اتحادیه کارگران قراردادی اعلام کرد ۹۶ درصد کارگران ایران با قراردادهای موقت و پیمانی مشغول کار هستند که امنیت شغلی و معیشت آنها را با مخاطرات جدی روبه‌رو کرده است.

فتح‌الله بیات گفت: چالش‌هایی مانند نبود تناسب دستمزدها با هزینه‌های زندگی، ضعف نظارت و قوانین ناکارآمد از عوامل اصلی مشکلات کارگران محسوب می‌شوند. وی خواستار اصلاح قوانین، بهبود نظارت و حمایت جدی از کارگران برای تضمین امنیت شغلی و معیشتی شد.

برخی کارشناسان در گفت‌وگو با «وطن امروز»، تغییر

نرخ ارز مرجع واردات حبوبات از ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان به نرخ مبادله‌ای نزدیک به ۶۷ هزار تومان و همچنین صادرات بی‌رویه را از جمله عوامل اصلی افزایش قیمت حبوبات می‌دانند.

